

PRACTIJK EN PRINCIPES.

(BRIEVEN VAN B. R. BAKKER.)

VI

Aan mijn jongste collega.

Amice,

Hoewel je graag toegeeft, dat een werkkamer, waarin patiënten moeten worden ontvangen en behandeld, er „keurig” moet uit zien, geloof je toch, dat ik de doelmatigheidseischen wat te hoog stel. Het wil je nog bezwaarlijk aan, dat een tandarts zóó intens zou moeten werken als ik het wel doe voor komen.

Na de roezemoezige kliniek, waar het bezwaren had alles zoo op te bergen als men het wel zou wenschen en het niet-opbergen ons soms van alle zorg over het niet opgeborgen deel van het instrumentarium voor goed ontslaat, verheug je je al bij voorbaat in een meer rustige en gemoedelijke sfeer van een eigen omgeving. Dat een minder gunstig geplaatst raam een oorzaak zou kunnen zijn van een vrij aanzienlijke energieverpilling b.v., lijkt je, eerlijk gezegd, nog al overdreven.

Waarde vriend, *misschien* ben ik wat pessimistisch, maar misschien ook niet.

Laat mij nu ook eens een paar vragen mogen stellen:

Weet jij hoe het komt, dat pas begonnen collega's volkomen te goeder trouw dikwijls al *klagen* over groote drukte?

Weet jij hoe het komt, dat *als regel* onze collega's met een inderdaad behoorlijke practijk, tegen het eind van een zeven- à achturige arbeidsdag, zich ellendig voelen van moeheid? Dat zij hunkeren naar rust en naar de een of andere stimulans? Ik verzeker je, dat beide het geval is. De eerste rubriek zal

nog meer routine moeten krijgen en nog moeten leeren werken. Ik vrees, dat het systematisch werken van de tweede groep ook nog dikwijls veel te wenschen over laat. Een feit is, dat veel tandartsen na een drukke practijkdag pas weer tegen een uur of tien bruikbare menschen zijn. Nadere informaties hieromtrent zouden hun huisgenooten kunnen verstrekken. In hunne vergaderingen is het verschijnsel ook meermalen merkbaar. Onder deze oververmoeiden zijn er, die al midden op den dag niet zonder aarzelen het instrument weten te grijpen, dat zij op een gegeven oogenblik noodig hebben. Ik ken er, in wier practijk een stukje gutta uit het doosje moet worden gehaald, waarin de fabriek het afleverde en een stukje moet worden afgebroken, voor zij een „temporary stopping” ter beschikking hebben. Voor inleg-was geldt hetzelfde; voor een schijfje dito en zelfs een boor moet uit de oorspronkelijke verpakking worden opgezocht.

Dit zijn uitersten, meen je.

Laten we liever zeggen, dit zijn afschrikwekkende voorbeelden van te veel en van slecht energieverbruik. Bij de uitersten kun je nog andere dingen beleven. En langs een andere weg zou ik je willen aantoonen, dat het tegenoverliggende uiterste, n.l. maximale efficiency noodzakelijk is om te slagen.

Hierbij stel ik voorop, dat wij werkelijk te doen hebben met de vraag hoe je door je tandheekkundige prestaties moet leven. Gevallen waarin de duiten van pa, of een rijke vrouw, of gelukte gokkerij een rol spelen, schakel ik uit. Ik neem dus aan dat vrijwel je heele bezit bestaat in je gecultiveerd arbeidsvermogen.

Dat heb je niet cadeau gekregen. Net als de meesten van ons heb je gestudeerd uit een niet al te ruime beurs. Het was geen kleinigheid voor je vader in de jaren, waarin jij opgroeide, het geld bij elkaar te krijgen, dat jou „goedkoope” tandartsstudie zou kosten. Er staan mij genoeg cijfers ter beschikking om te mogen zeggen, dat als gemiddelde vijf jaar à 2000 gld. een niet te hoog geschatte raming is. Voel je iets voor de bewering, dat het in de eerste plaats je moreele plicht is, die f 10.000 terug te verdienen? Mijn redeneering is aldus: als je vader, een oom of wie ook, je dit geld had *geleend*, dan was waarschijnlijk zelfs de wettelijke plicht tot restitutie aanwezig en behoeven we over het geval verder niet te praten. Maar als de geheele som je werd geschonken volgt daaruit dan niet, dat jij gesteld bent als rentmeester, en op jou beurt een hiermee corresponderend bedrag ter beschikking zult moeten hebben voor een der in je huiskamer van 5 × 7 meter toekomst-lawaaï

schoppende jongelingen? Natuurlijk kan deze laatste speculatie, als grondslag mijner stelling ten eenenmale fout zijn, maar niettemin kunnen de gereserveerde f 10.000 je te pas komen. Weet je zeker, dat je vader en moeder, behalve voor jou toekomst, ook voor hun ouden dag hebben gezorgd? Ook so etwas gibt es im Leben, weet je.

Een expert op financieel terrein heeft mij eens uiteengezet, dat iemand, die op 25-jarigen leeftijd begint te verdienen, eigenlijk zijn studie-kosten enz. weer binnen zou moeten hebben als hij 39 jaar is. Wil hij bovendien zeker zijn, dat de 10.000 gld. boven water is, ook als hij vóór deze gespaard werd het tijdelijke met het eeuwige verwisselt, dan zal hij goed doen een kapitaalverzekering te sluiten, die hem in ronde cijfers f 650.— per jaar kost. Dit is de eerste post, amice, die je wel vast in je boekje kunt schrijven.

Voor het overige ben je met je diploma alleen nog niet klaar. Je moet een „installatie” hebben, meubels, instrumentarium enz. Bij schatting is hier variatie binnen wijde grenzen mogelijk. Als ik aan het eind van mijn verhaaltje ben, kun je ieder détail naar eigen inzicht wijzigen en een nieuwe berekening maken. Daarom voel ik me vrij maar eens een bedrag te noemen en zeg, dat je voor je inrichting f 7500.— noodig zult hebben. Dit geld kun je leenen of niet, in ieder geval dien je de rente ervan te berekenen. Bovendien zou je de gekochte zaken voor geen f 7500.— weer kunnen verkoopen, zelfs niet onmiddellijk na aanschaffing en nog minder eenigen tijd later. Zij lijden dus aan waardevermindering. Je bent hierdoor genoodzaakt, als je niet bedrogen wilt uitkomen, te doen *alsof* er elk jaar geld op werd toegelegd: je moet gaan „afschrijven”. Om geen gecompliceerde rekening te krijgen stel ik voor dit afschrijfproces in tien jaar te doen afloopen. Voor alle posten dooreengenomen is dit geen malle termijn. Dus dien je hiervoor per jaar f 750.— te rekenen.

Laten we er nu verder aan denken, dat je als na tien, respectievelijk na veertien jaar de bovengenoemde bedragen op welke manier dan ook bespaard zijn, je eigenlijk pas door je schuld heen bent. Dan ben je op je 39e jaar op schoon schip! Ik hoop, dat je wat meer hebt verdiend, want vriendje, al voldoende je dan niet aan je statistische plicht door op je 39e te sneuvelen, toch heb je hoogstwaarschijnlijk de grootste en zeker de beste helft van het leven achter je. Je nadert je maximaal-arbeidsvermogen; als dit gaat afloopen is er geen staat, die voor jou voor een rijk pensioen heeft gezorgd.

't Klinkt tragisch voor een jonge blom als jij bent, maar

toch, amice, je zult ook intijds voor je eigen ouden dag moeten zorgen. Alweer neem ik hiervoor een betrekkelijk willekeurig bedrag aan en veronderstel, dat je op je 60e jaar zou willen beginnen van een lijfrente te profiteeren van f 5000.— per jaar. Dan zou je daarvoor vanaf je 25e, per jaar f 750.— moeten storten. Daarmee ben *jij* dan gedekt voor de rest van je dagen als je de zestig passeert. Maar gebeurt er vóór dien tijd het een of ander waardoor je aardsche loopbaan wordt afgesneden, dan is de betaalde premie verloren en degenen, die je achterlaat hebben niets. Je zult gezond blijven, amice, maar een wildgeworden taxi kan je aanvallen, en voor je het nummer hebt opgenomen ben je er geweest. Zou het dus niet raadzaam zijn ook voor vrouw en kinderen te zorgen? De „verzekering van kapitaal op vasten termijn met tijdelijke rente bij vóór-overlijden” is hiervoor een der vormen. Om op je zestigste een uitkeering te krijgen van f 50.000, (als je leeft!), en je vrouw als je voor dien tijd sterft, een inkomen te verzekeren van f 5000.— per jaar tot den datum waarop jij zestig zou zijn geworden, — terwijl op dien dag vol gemengde gevoelens, zij dan tòch de vijftig mille ontvangt, moet je nu beginnen om bij een solide maatschappij ongeveer f 1300.— per jaar te storten. (De f 750.— pensioenverzekering vervalt hiermee.)

Deze opzet is in jou oogen misschien te royaal; in de oogen van een ander is hij te karig. Ik weet ook wel, dat het niet best gaat om meer dan duizend gulden per jaar voor verzekeringen te betalen als je nog geen sous verdient. In werkelijkheid zal het risico dan niet zoo volledig gedekt kunnen zijn; later zul je je premies wat verhoogen. Wat ik geef is maar een schema, waarvan de juistheid m.i. in principe vast staat.

Je zult zelfs nog meer moeten doen in dezen: je zult ook een ongevallen- en ziekteverzekering moeten sluiten. De bijzonderheden daaromtrent spaar ik je. De Maatschappij heeft een speciale tandartsenpolis in elkaar gezet, waaromtrent de Nieuwe Eerste Nederlandsche (Princessegracht 13, den Haag) je alle mogelijke inlichtingen verstrekt. Allicht zul je hiervoor een paar honderd gulden per jaar moeten uittrekken. Eindelijk zijn er nog enkele zaken noodig als men een practijk en een gezin heeft, b.v. huishuur, dienstponeel, kleeren, dokter, telefoon en kost de huishouding alle dagen geld.

Het kan leerzaam zijn bij een gebleken tekort in de financiën, tot in decimalen nauwkeurig een staat op te maken, die doet zien waar de duiten zijn gebleven. Nog leerzamer, althans vruchtdragender kan het zijn, vóór het tekort een lijstje samen te stellen, waaruit slechts bij grove benadering blijkt welke

bestemming zij zullen moeten vinden. Heb jij eenige notie hoeveel een huishouding kost? Taxeer eens een paar posten: huur f 1250.—, telefoon f 100.—, dienstbode (loon) f 400.—, het eigenlijke huishoudgeld f 3600.—, kleeding f 500.—, dokter en apotheker f 100.—, belasting (van allerlei soort) f 1000.—. Variaties zijn ook hier weer naar persoonlijke smaak en behoeften ad libitum in te voeren. En maak nu je lijstje:

Studiefonds	f 650.—
Afschrijving	„ 750.—
Pensioen enz.	„ 1300.—
Ongevallen	„ 100.—
Huur	„ 1250.—
Telefoon	„ 100.—
Dienstbode	„ 400.—
Huishoudgeld	„ 3600.—
Dokter	„ 100.—
Belasting	„ 1000.—
Onvoorzien	„ 750.—

f 10.000.—

Over ieder van deze cijfers kan men een heele boom opzetten; men kan posten te laag achten en ze verhoogen, men kan ook posten verlagen, en zal waarschijnlijk voor de eerste jaren neiging hebben dit laatste te doen. Natuurlijk is dit slechts uitstel van executie! Veel woorden wil ik hieraan niet meer verliezen. Op dit staatje mankeert nog heel wat ook. Als ik er slechts één tendenz van wil onderstrepen, dan zou het deze zijn: er moet héél wat gebeuren vriend, voor jij aan een auto en aan buitenlandsche reisjes toe bent. Ik ben er niet zeker van, dat de jongste, bijna-jongste en niet heelemaal-jonge collega's zich hiervan altijd even duidelijk bewust zijn.

Laten we dan als voorloopig richtsnoer voor verdere beschouwingen de stelling aannemen: *er moet per jaar f 10.000 minimum worden verdiend!*

De vraag: hoe behoor ik mijn honorarium te berekenen heeft veel interessante kanten van commercieelen en van ethischen aard. Avonden kan men in collegialen kring met pogingen tot beantwoorden ervan vullen. Een zeer eenzijdige poging stel ik in het werk door te vragen: hoeveel werkuren telt het jaar, waarin jij f 10.000 zult verdienen. Mij dunkt van de 365 dagen vallen om te beginnen 52 Zondagen af. Dan resten er 313. Ik beschouw het niet-verspillend, maar integendeel als economisch om aan den Zondag den vrijen Zaterdagmiddag te kop-

pelen; dan zijn er dus weer 26 dagen minder en resten er 287. Reken op 10 feestdagen; (algemeen erkende, kerkelijke en familiefeestdagen allen te zamen); rest 277. Royaal weg gun ik je 27 dagen voor vacantie en voor ziekte. Dan zul je dus 250 dagen in het jaar op volle kracht kunnen werken. Met een arbeidsdag van acht uren, zul je 2000 uren beschikbaar moeten hebben om f 10.000 te verdienen. Men kan dus ook zeggen, als er geen uur onbezet blijft, als er geen „tarra-tijd” is, moet je uur in, uur uit vijf gulden kunnen boeken en te zijner tijd incasseeren.

Nu zal je al zijn opgevallen, dat in het uitgavenstaatje lang niet alle praktijkuitgaven zijn verwerkt. De loopende onkosten zullen de vijf gulden zeker met 20% verhoogd en er dus zes van maken. Bovendien, waarde vriend, een practijk, waarin buiten de schuld van den tandarts geen „tarra-tijd” is, bestaat niet. Er zullen ongunstige dagen tusschen komen; gelukkig ook dagen waarin de uitkomsten boven het gemiddelde stijgen. Maar alles dooreengenomen zul jij dus bij een behoorlijk lange werkdag per uur zes gulden als minimum moeten verdienen. Peins eens over deze job!

Als je nu niet tot de conclusie komt, dat verregaande zuinigheid op je werk-minuten en groote waakzaamheid tegen energieverspilling van dien kostbaren tijd in ons vak de eerste eischen van doelmatigheid zijn, dan vrees ik, dat ik op het oogenblik mijn energie wanhopig aan je verspil.

Nu heb ik in gesprekken met studenten al, wat ik je hier vertel, wel eens eerder te berde gebracht en dan de tegenwerping te hooren gekregen, die jij misschien in jezelf ook al maakt. Dat contrabetoog is samen te vatten in de woorden: „maar er is toch nog een *praxis aurea*!”

Onder *praxis aurea* wordt dan zooiets verstaan als het behandelen van weinig patiënten tegen een hoog honorarium. De meest fantastische voorstellingen zijn hiervan in omloop; misschien niet zonder schuld van enkele opsnijders onder ons. Er zijn in ons land enkele gemakkelijk te tellen practijken, die zich inderdaad in de patronage van de few select mogen verheugen en waarin uur- en jaarinkomsten ver boven het gemiddelde uitsteken. Maar dit zijn werkelijk maar heel *enkele* en er kunnen onmogelijk veel hiervan zijn. Waarom?

Voor een jaar of wat heb ik voor een heel ander doel eens wat gesnuffeld in belastingstatistieken. Al zijn de toen gevonden cijfers dus niet meer van recenten datum, zij geven den toestand nog volkomen weer.

Hier heb je een paar gegevens Utrecht betreffend:

Belastbaar inkomen	Aantal aanslagen	in procenten
— 1000 gld.	6709	16,36
1— 2000 „	19689	48,03
2— 3000 „	8097	19,7
3— 5000 ..	4021	10,05
5— 7000 „	1050	2,56
7—10000 „	619	1,51
10—15000 „	385	0,94
15—20000 „	134	0,32
20000 — en hooger }	202	0,49

Andere steden leveren vrijwel hetzelfde beeld.

Hoeveel nu moet een gezinshoofd verdienen om (met de zijnen) tot de praxis aurea te worden gerekend?

Komt het jou ook niet voor, dat er meer doublé in de wereld is dan goud?

Heusch het aantal patiënten, dat, overigens m.i. volkomen gerechtvaardigd, wat mee kan betalen voor financieel minder voorrechte soortgenooten is betrekkelijk klein.

Even dit kleine aantal, vrindje, krijg jij niet alleen!

Dit lijstje hierboven geeft nog tot een heel teere vraag aanleiding. Gezien het feit, dat in heel Utrecht maar ruim 1300 menschen voor meer dan 10.000 gld. belastbaar inkomen zijn aangeslagen, getuigt dan onze raming, onze bescheiden raming van f 10.000 minimum-inkomen voor „den jongsten collega” van pessimisme, van optimisme, van bescheidenheid, van aanmatiging of van nog wat anders?

Kan er b.v. ook niet worden geconcludeerd, dat het toch niet zoo héél gemakkelijk moet zijn om dat bedrag en meer dan dat te halen? Kan er verder niet een aanwijzing in worden gevonden, wáár, in welke sociale laag het toekomstig werkterrein der tandheelkunde ligt?

Be gint het er verder niet op te lijken alsof ik responsie houd? Nou en daaraan hoef jij niet meer mee te doen. Desalniettemin denk over de verschillende problemen eens, die we nu even aanroerden.

Tot ziens, hoop ik, op de April-vergadering van de Ned. Tandartsen.

t. t.
BAKKER.